

Academic Article

PEDAGOGICAL COMPETENCIES AND VOLLEYBALL COACHING IN HIGH SCHOOLS

สมรรถนะการสอนกับการฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอลในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

Received: September 16, 2025

Revised: January 13, 2026

Accepted: January 23, 2026

Tachit Manapornchai^{1*} Kwanruthai Pakdee² and Watchara Petclai³

เตชิต มานะพรชัย^{1*} ขวัญฤทัย ปากดี² และวัชรระ เพชรคล้าย³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี

^{1,2,3}Faculty of Physical Education, Thailand National Sports University, Chonburi Campus

*Corresponding Author, E-mail: toptachit1908@gmail.com

Abstract

Pedagogical competencies and volleyball coaching competencies are important factors for teachers' physical education. This is because their roles include teaching physical education activities according to the curriculum and coaching sports, which are extra-curricular activities. Having appropriate competence helps students receive proper learning, have basic skills in volleyball, and have knowledge, understanding, and a good attitude towards the sport. It also lays a foundation for self-development to compete at the school, provincial, and national levels, and achieve success in the international arena. Competence of physical education teachers related to teaching and coaching volleyball can be divided into 5 areas: 1) knowledge competence, 2) sports skills competence, 3) character competence, 4) behavioral competence, and 5) motivational competencies. These competencies serve as a key guideline for developing students' physical, emotional, social, and intellectual readiness. Teachers and coaches must therefore play a leadership role, planning appropriate learning and training, fostering discipline, fostering sportsmanship, a love of sports, understanding the rules, and utilizing their time wisely. For students with special talent in volleyball, coaches can also develop them into high-potential athletes through systematic and sequential training management and planning. This will result in students gaining greater experience, continuously developing their bodies and skills, and preparing them for competition at a higher level of excellence.

Keywords: Pedagogical Competencies, Coaching Volleyball, High School

บทคัดย่อ

สมรรถนะการสอนและการฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอลถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับครูพลศึกษา เนื่องจากมีบทบาททั้งในฐานะผู้สอนกิจกรรมพลศึกษาตามหลักสูตร และในฐานะผู้ฝึกสอนกีฬาซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร การมีสมรรถนะที่เหมาะสมจึงช่วยให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ถูกต้อง มีทักษะพื้นฐานด้านกีฬาวอลเลย์บอล มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อกีฬา อีกทั้งยังเป็นการวางรากฐานให้พัฒนาตนเองไปสู่การแข่งขันในระดับโรงเรียน จังหวัด ชาติ และก้าวสู่ความสำเร็จในเวทีนานาชาติได้ สมรรถนะของครูพลศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและการฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอลสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านความรู้ 2) สมรรถนะด้านทักษะกีฬา 3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะ 4) สมรรถนะด้านพฤติกรรม และ 5) สมรรถนะด้านแรงจูงใจ ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน ครูผู้สอนและผู้ฝึกสอนจึงจะต้องมีบทบาทเป็นผู้นำ มีการวางแผนจัดการเรียนรู้และการฝึกซ้อมอย่างเหมาะสม สร้างระเบียบวินัย ส่งเสริมให้นักเรียนมีน้ำใจนักกีฬา รักในกีฬา เข้าใจกฎกติกา และใช้เวลาอย่างมีคุณค่า สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวอลเลย์บอล ผู้ฝึกสอนยังสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักกีฬาที่มีศักยภาพสูงได้ ผ่านการบริหารจัดการและการวางแผนฝึกซ้อมที่เป็นระบบและอย่างมีลำดับขั้น ที่จะส่งผลให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่มากขึ้น พัฒนาร่างกายและทักษะอย่างต่อเนื่อง มีความพร้อมสำหรับการเข้าแข่งขันสู่ความเป็นเลิศในระดับที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: สมรรถนะการสอน การฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล โรงเรียนมัธยมศึกษา

บทนำ (Introduction)

การจัดการเรียนการสอนพลศึกษาและการฝึกสอนกีฬาในสถานศึกษาถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการศึกษา เพราะมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กิจกรรมพลศึกษาจึงมิได้จำกัดเพียงการถ่ายทอดทักษะกีฬาขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อกีฬาและการออกกำลังกาย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาทักษะกีฬาต่อไปอย่างต่อเนื่องในบริบทของสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพลศึกษาสามารถขยายผลจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนไปสู่กิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การจัดตั้งชมรมกีฬาและการฝึกซ้อมหลังเวลาเรียน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถทางกีฬาในระดับสูงขึ้น และสามารถเป็นตัวแทนของสถานศึกษาเข้าร่วมการแข่งขันในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับโรงเรียน ชุมชน จังหวัด ประเทศ จนถึงระดับนานาชาติ (Kaewmee, 2025) วอลเลย์บอลเป็นหนึ่งในกีฬาสากลที่ได้รับการบรรจุไว้ในกิจกรรมพลศึกษาระดับ เนื่องจากมีคุณลักษณะเด่นที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งด้านสมรรถภาพทางกาย การเคลื่อนไหว และการประสานงานของร่างกาย อีกทั้งยังส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น การมีน้ำใจนักกีฬา การรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ตลอดจนการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ กีฬาวอลเลย์บอลจึงถูกใช้เป็น “สื่อการเรียนรู้” ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาพลศึกษาในเชิงองค์รวม ในปัจจุบันกีฬาวอลเลย์บอลนั้นมีการจัดการแข่งขันอย่างแพร่หลายภายในประเทศ รวมถึงการแข่งขันระดับนานาชาติ การที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาความเป็นเลิศทางด้านกีฬาไปสู่ความสำเร็จในอนาคตจะต้อง ประกอบด้วยการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมาก ครูผู้สอนและผู้ฝึกสอนมีส่วนช่วยในการพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในกีฬาวอลเลย์บอลนั้นให้ไปสู่ระดับความเป็นเลิศ พร้อมทั้งสร้างโอกาสในการพัฒนาสู่การเป็นนักกีฬามืออาชีพ การสอนและการฝึกซ้อมอย่างถูกวิธีและเป็นระบบและต่อเนื่องช่วยเสริมสร้างสมรรถนะทางกาย สมรรถภาพทางกายทางกลไกที่ติดต่อกับทักษะกีฬาและทักษะการเล่น อีกทั้งยังพัฒนาทักษะทางจิตใจ เช่น ความมีสมาธิ ความมุ่งมั่น ภาวะผู้นำ การเป็นผู้ตามที่ดี และ

การแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้า ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในสนามกีฬาและการดำรงชีวิตในสังคม และในระหว่างการแข่งขัน (Tunmee, 2021)

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะการสอนและการฝึกสอนกีฬาโอลิมปิกในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเมืองคัมภีร์ประกอบที่หลากหลายและสัมพันธ์กัน ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่ในการฝึกสอนกีฬานั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและถูกต้องจึงควรยึดหลักทฤษฎี LTAD (Long-Term Athlete Development) หรือกรอบการพัฒนานักกีฬาระยะยาวที่แบ่งช่วงพัฒนาให้นักเรียนที่มีความสามารถทางกีฬาเป็นเลิศ นั้นได้เข้าสู่กระบวนการฝึกซ้อมเพื่อความเป็นเลิศ การพัฒนารูปแบบการสอนและการฝึกสอนให้เหมาะสมกับวัยผู้ฝึกและหลักการฝึกวิทยาศาสตร์การกีฬาเข้ามาใช้ควบคู่เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายให้ร่างกายของผู้ฝึกให้มีพัฒนาการตามวัยและมีสมรรถภาพทางกลไกที่สอดคล้องกับทักษะกีฬาได้และมีการวัดและทดสอบระดับสมรรถภาพและทักษะระบบเพื่อให้พร้อมต่อการเข้าร่วมการแข่งขัน (Department of Physical Education, 2025)

การสอนพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิชาพลศึกษาได้รับการบรรจุอยู่ในสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ผ่านกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล (Ministry of Education, 2023) กีฬาโอลิมปิกถือเป็นกีฬาสากลที่ได้รับความนิยม และมักถูกนำมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา เนื่องจากเป็นกีฬาที่เล่นที่ผู้เล่นร่วมกันจำนวนหลายคน สามารถพัฒนาทั้งสมรรถภาพทางกาย สร้างเสริมสุขภาพ และฝึกให้ผู้เรียนได้มีน้ำใจนักกีฬา การรู้แพ้ การรู้ชนะ และรู้ภัยได้อย่างเป็นรูปธรรม ในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาควรเป็นกระบวนการที่หลากหลาย มีความต่อเนื่อง และเหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (Naiyana, 2017) การสอนพลศึกษาจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่การถ่ายทอดความรู้ การถ่ายทอดทักษะปฏิบัติ แต่ยังเป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการมีสุขภาพที่ดีและรักการเล่นกีฬา ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และต่อส่วนรวม การอยู่ร่วมกันในสังคม ในแง่กระบวนการจัดการเรียนการสอน ครูพลศึกษามักใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การมอบหมายงาน การสาธิต การบูรณาการ การสอนแบบวิทยาศาสตร์ และการสอนแบบสั่งการ เป็นต้น ทั้งนี้ (Petclai et al., 2022) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนที่ได้รับการปรับใช้บ่อยครั้งคือการสอนแบบ 5 ขั้นของ Herbart ซึ่งประกอบด้วย

1. ขั้นเตรียม การจัดระเบียบนักเรียน สำนวญรายชื่อ และอบอุ่นร่างกายเพื่อเตรียมพร้อมก่อนทำกิจกรรม
2. ขั้นอธิบายและสาธิต ครูอธิบายเนื้อหาสั้น ๆ พร้อมสาธิตหรือร่วมสาธิตกับนักเรียน
3. ขั้นฝึกหัด นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อฝึกทักษะวอลเลย์บอลในแต่ละด้าน โดยอาจหมุนเวียนกิจกรรมตามความเหมาะสม
4. ขั้นใช้ นำทักษะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเล่นเกมหรือการแข่งขันย่อย
5. ขั้นสรุปและประเมินผล ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ พร้อมการวัดผลเพื่อประเมินว่าบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

การเรียนรู้หรือไม่

กล่าวได้ว่า การสอนและการฝึกสอนวิชาพลศึกษา กีฬาโอลิมปิกในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาไม่ได้เป็นเพียงการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสุขภาพ แต่เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ครบรอบด้าน ครูพลศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านการสอนที่ครอบคลุมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และทักษะวิชาชีพ เพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และศักยภาพของผู้เรียน ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและมีคุณภาพ ทั้งในด้านวิชาการ กีฬา

และการดำรงชีวิตในสังคม ในปัจจุบันเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 มีรูปแบบการจัดการเรียนสอนหลากหลายมากยิ่งขึ้นให้สามารถนำมาประยุกต์กับการจัดการเรียนสอนได้ดียิ่งขึ้น

กีฬาวอลเลย์บอลในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

กีฬาวอลเลย์บอลถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาในสถานศึกษา อันเป็นปัจจัยที่ช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และอนาคตของประเทศชาติ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของนักเรียนและเยาวชนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการนำกิจกรรมกีฬาวอลเลย์บอลมาใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและเสริมสร้างประสิทธิภาพทางการศึกษา วอลเลย์บอลเป็นกีฬาที่แสดงออกถึงพฤติกรรม การเคลื่อนไหวที่ต้องอาศัยทักษะเฉพาะทาง มีการแข่งขันที่ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมอย่างเข้มแข็ง มีความเฉพาะเจาะจงมากกว่าการออกกำลังกายทั่วไป ทั้งยังต้องอาศัยสมรรถภาพทางกายที่เหมาะสม ความสามารถเชิงทักษะ การวางกลยุทธ์ รวมทั้งการปรับใช้กติกาการแข่งขันที่ชัดเจน กีฬาวอลเลย์บอลจึงต้องมีผู้ฝึกสอนที่มีความรู้ความสามารถในการวางยุทธวิธี และต้องการคู่แข่งที่มีศักยภาพเพื่อสร้างแรงท้าทาย ผลลัพธ์ของการแข่งขันคือ “ชัยชนะหรือความพ่ายแพ้” โดยชัยชนะถือเป็นเป้าหมายสำคัญที่นักกีฬาจะต้องมุ่งไปสู่ ซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องผ่านกระบวนการฝึกซ้อมที่เข้มข้น ทั้งในด้านทักษะทางกาย และการพัฒนาจิตใจ อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของกีฬายังมีลักษณะของการเล่นเพื่อความเพลิดเพลินควบคู่กันไป ตามทฤษฎีแรงจูงใจ บุคคลเริ่มเล่นกีฬามิใช่เพียงเพื่อรางวัลภายนอก (Extrinsic Reward) แต่เกิดจากความพึงพอใจภายใน (Intrinsic Reward) เช่น ความสนุกสนานในการเล่น การพัฒนาทักษะ และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Department of Physical Education, 2020) ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียน และสร้างแรงจูงใจให้เกิดความมุ่งมั่นในการบรรลุความสำเร็จในกีฬาได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ธรรมชาติของการแข่งขันยังก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งเสริมการพัฒนาความสามารถเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับคุณลักษณะในชีวิตทั้งในมิติของการศึกษา ชีวิตส่วนตัว และชีวิตทางสังคม สมรรถนะที่เกิดจากการเล่นวอลเลย์บอลยังสอดคล้องกับกรอบสมรรถนะผู้เรียน 5 ด้าน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566) ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อันเป็นทักษะสำคัญสำหรับการศึกษาและการดำรงชีวิตในสังคม การเตรียมทีมเข้าสู่การแข่งขันวอลเลย์บอลในสถานศึกษา จึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพของการแข่งขัน ทีมที่มีการเตรียมการอย่างเป็นระบบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวมักมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่า โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ โปรแกรมการฝึกซ้อมที่เหมาะสม สถานที่ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวก (Pricha K, 2017) ชัยชนะจากการแข่งขันไม่เพียงเป็นความภาคภูมิใจของนักกีฬา แต่ยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับสถานศึกษา และสะท้อนถึงศักยภาพในการพัฒนากีฬาในระดับการศึกษา

จากข้อวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า กีฬาวอลเลย์บอลและการสอนพลศึกษามีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษา โดยมีครูพลศึกษาเป็นผู้ถ่ายทอดผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย ครูในระดับมัธยมศึกษาจึงต้องคำนึงถึงสมรรถนะทั้งด้าน “การสอน” และ “การฝึกสอน” วอลเลย์บอล เพื่อให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร ตลอดจนนักกีฬาสามารถพัฒนาทักษะและระดับสมรรถภาพทางกายจนพร้อมเข้าร่วมการแข่งขัน ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และต่อยอดสู่ความเป็นเลิศในระดับที่สูงขึ้น

สมรรถนะของครูพลศึกษาในการสอนกีฬาออลเลย์บอลระดับมัธยมศึกษา

ความมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติสมรรถภาพทางกาย เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่สมบูรณ์ ส่งเสริมการเจริญเติบโต และคงไว้ซึ่งสมรรถภาพของร่างกาย ในด้านทักษะพื้นฐานของการเคลื่อนไหวและทักษะการกีฬา เพื่อให้นักเรียนสามารถเล่นกีฬาในเวลาว่างได้ตามความสามารถของตนเอง อีกทั้งยังมุ่งพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการเคลื่อนไหวและการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ รวมถึงการเล่นออลเลย์บอล เพื่อให้นักเรียนออกกำลังกายและเล่นกีฬาได้อย่างสนุกสนานและปลอดภัย นอกจากนี้ยังส่งเสริมด้านคุณธรรมเพื่อปลูกฝังระเบียบวินัย การเคารพกฎกติกา มารยาท และน้ำใจนักกีฬา ตลอดจนการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา เพื่อให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม Nopakun (2024) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะ ว่าเป็นบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. ทักษะ สิ่งที่บุคคลสามารถทำได้ดีและผ่านการฝึกจนชำนาญ เช่น ทักษะการอ่านหรือทักษะการเล่นกีฬา
2. ความรู้ ความรู้เฉพาะด้านที่บุคคลมี เช่น ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา หรือความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา
3. ทัศนคติและค่านิยม รวมถึงความคิดเห็นที่มีต่อตนเอง เช่น การมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งทำให้สามารถเผชิญและแก้ไขปัญหาได้
4. บุคลิกภาพ ลักษณะเฉพาะตัวที่สะท้อนถึงความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และคุณลักษณะความเป็นผู้นำ
5. แรงจูงใจภายใน พลังขับเคลื่อนที่ทำให้บุคคลมุ่งมั่นแสดงพฤติกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมาย

จากแนวคิดดังกล่าว สมรรถนะการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูพลศึกษา เพราะทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตร โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา ครูพลศึกษาจะต้องมีสมรรถนะที่ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม โดยผสมผสานความรู้ทางวิชาการเข้ากับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีชีวิตชีวา และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สมรรถนะของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงหมายถึง คุณลักษณะและความสามารถที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรม โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจตามหลักสูตรและองค์ความรู้ด้านพลศึกษา มีทักษะการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านสรีรวิทยาการออกกำลังกาย ตระหนักถึงการดูแลสุขภาพ ป้องกันการบาดเจ็บ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย นอกจากนี้ยังต้องสามารถถ่ายทอดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการออกกำลังกายและกีฬา โดยเฉพาะกีฬาออลเลย์บอล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการฝึกฝนทักษะ มีวินัย เคารพกฎกติกา รู้จักการทำงานเป็นทีม และมีน้ำใจนักกีฬา ในขณะเดียวกัน ครูพลศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จริยธรรม รักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อนครู และผู้บริหาร อีกทั้งยังสามารถจัดกิจกรรมกีฬาและการออกกำลังกายที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งกีฬาไทยและกีฬาสากล เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ และยังมีการพัฒนาไปสู่การแข่งขันในระดับที่สูงขึ้น (American Association for Health Education Teacher Preparation Standards, 2008; PTeacherEDU.org, 2019) จากการวิเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์สมรรถนะครูพลศึกษาออกเป็น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านความรู้ 2) สมรรถนะด้านทักษะกีฬา 3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะ 4) สมรรถนะด้านพฤติกรรม 5) สมรรถนะด้านแรงจูงใจ

สมรรถนะทั้ง 5 ด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนพลศึกษาที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในกีฬาออลเลย์บอล ต้องอาศัยครูที่มีความพร้อมรอบด้านทั้งในเชิงวิชาการ ทักษะการปฏิบัติ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ และเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว

1. สมรรถนะด้านความรู้

ครูพลศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านความรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรพลศึกษา สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักการทางพลศึกษาได้อย่างถูกต้อง โดยมีความเข้าใจในปรัชญาพลศึกษา หลักการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับทักษะกลไกการเคลื่อนไหวเบื้องต้น ครูต้องสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะกีฬาตามหลักการเคลื่อนไหวที่ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ครูยังควรมีความรู้เกี่ยวกับประวัติ กฎ กติกา ประโยชน์ และมารยาทของการเล่นกีฬา วอลเลย์บอล ตลอดจนความรู้ด้านความปลอดภัย การป้องกันการบาดเจ็บ และการปฐมพยาบาลเบื้องต้นในกีฬา วอลเลย์บอลด้วย

2. สมรรถนะด้านทักษะกีฬา

ครูพลศึกษาต้องมีทักษะพื้นฐานของกีฬา วอลเลย์บอล สามารถอธิบายและสาธิตการเคลื่อนไหวเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและยังมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมในชั้นปฏิบัติจำเป็นต้องเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่ถูกต้อง และปลอดภัย มีความสนุกสนาน ได้ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และเรียนรู้การทำงานเป็นทีม รวมทั้งปลูกฝังน้ำใจนักกีฬา การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะที่ชำนาญยิ่งขึ้น สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขันในระดับสูงขึ้นและก้าวสู่ความเป็นเลิศทางกีฬา วอลเลย์บอลได้

3. สมรรถนะด้านคุณลักษณะ

ครูพลศึกษาควรเป็นผู้ที่มุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และมีความรู้เชิงลึกในรายวิชาที่สอน ครูต้องสามารถประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ ครูควรมีจิตใจมุ่งบริการ ยึดถือประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำงานร่วมกันอย่างมีทีมเวิร์ก และติดตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกีฬา วอลเลย์บอล เช่น การปรับปรุงกฎ กติกา หรือแนวโน้มการพัฒนากีฬา จากทั้งสหพันธ์ และสมาคมกีฬา วอลเลย์บอล ครูที่มีคุณลักษณะที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักการเสียสละ อดทน มีความคิดสร้างสรรค์ และมีเมตตาต่อผู้เรียนเสมอ

4. สมรรถนะด้านพฤติกรรม

ครูพลศึกษาควรแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านการออกกำลังกาย บุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม และความยุติธรรม ครูควรดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมสมรรถภาพทางกายให้กับผู้เรียน อีกทั้งต้องมีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ขยันหมั่นเพียร และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน รวมถึงมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการเรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ หรือการเข้าร่วมการอบรมต่าง ๆ ที่จะนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนวอลเลย์บอล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะที่ดีขึ้นและบรรลุศักยภาพสูงสุด

5. สมรรถนะด้านแรงจูงใจ

ครูพลศึกษาควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียน แสดงความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาได้ทั้งในด้านการเรียนและการใช้ชีวิต สร้างเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนและวิชาพลศึกษา ครูต้องมีความสุขกับการปฏิบัติหน้าที่การสอน และสามารถกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ โดยการจัดสถานที่เรียนที่เหมาะสม จัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนวอลเลย์บอลที่ทันสมัยและเพียงพอ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดูและฝึกฝนอย่างเต็มที่

สมรรถนะของผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิกในระดับมัธยมศึกษา

ในปัจจุบันได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ฝึกสอนกีฬา โดย Chantanamchu et al. (2014) ได้กล่าวถึงมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง อีกทั้งยังได้แบ่งสมรรถนะมาตรฐานของผู้ฝึกสอนกีฬาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) สมรรถนะทั่วไป จำนวน 29 ข้อ 2) สมรรถนะหลัก จำนวน 27 ข้อ และ 3) สมรรถนะตามหน้าที่ จำนวน 22 ข้อ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของผู้ฝึกสอนกีฬาโอลิมปิกจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าสมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนกีฬาที่มีความสอดคล้องกับสมรรถนะที่ผู้ฝึกสอนโอลิมปิกควรมีมากที่สุด สามารถสังเคราะห์ออกได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. สมรรถนะด้านความรู้

ผู้ฝึกสอนโอลิมปิกจำเป็นต้องแสวงหาความรู้และมีความเข้าใจในหลักการของการฝึกสอนกีฬา เข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของกีฬาโอลิมปิก รวมถึงกฎ กติกา ระเบียบ มารยาท และการจัดการแข่งขันซึ่งมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมทีมในด้านต่าง ๆ เช่น นักกีฬา ทีมงานผู้ฝึกสอน ผู้จัดการทีม และผู้สนับสนุน รวมทั้งมีความเข้าใจในจรรยาบรรณของผู้ฝึกสอน ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาขั้นพื้นฐาน การอบอุ่นร่างกาย การสร้างสมรรถภาพทางกาย เทคนิค (Technique) และแทคติก (Tactic) ตลอดจนกลยุทธ์วิธีการเล่น และความรู้เกี่ยวกับการออกแบบโปรแกรมการฝึกซ้อมที่เหมาะสมกับกีฬาโอลิมปิก

2. สมรรถนะด้านทักษะกีฬา

ผู้ฝึกสอนโอลิมปิกต้องมีทักษะด้านกีฬาอย่างเชี่ยวชาญ สามารถสาธิต อธิบาย และฝึกซ้อมทักษะพื้นฐานได้อย่างถูกต้อง รวมถึงทักษะการตัดสินใจในระดับเบื้องต้น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการฝึกและประเมินผล การจัดทำแผนการฝึกซ้อมทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ที่ครอบคลุมทั้งด้านทักษะ ยุทธวิธี และสมรรถภาพทางกาย ผู้ฝึกสอนต้องมีความสามารถในการสื่อสาร การให้สัญญาณแก่ผู้เล่นอย่างชัดเจน วิเคราะห์และกำหนดรูปแบบการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนานักกีฬาให้บรรลุเป้าหมายในแต่ละระยะ อีกทั้งยังต้องสามารถใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อช่วยประเมินผลและพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือเป็นไปตามกรอบพัฒนาการกีฬาระยะยาว หรือ LTAD (Long-Term Athlete Development)

3. สมรรถนะด้านคุณลักษณะ

ผู้ฝึกสอนโอลิมปิกจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี แสดงภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่เหมาะสม มีความเป็นประชาธิปไตยและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีวินัยและความรับผิดชอบในหน้าที่ ตลอดจนมีความมุ่งมั่นและศรัทธาในการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬา ผู้ฝึกที่ดีสอนควรมีจิตใจเมตตา เอื้ออาทร มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตให้กับนักกีฬาได้

4. สมรรถนะด้านพฤติกรรม

ผู้ฝึกสอนโอลิมปิกต้องมีพฤติกรรมที่มุ่งมั่น กระตือรือร้น และเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ ทำงานอย่างเป็นระบบและมีระเบียบแบบแผน แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีจิตอาสา อุทิศตนและเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของทีม ยอมรับข้อผิดพลาดและพร้อมแก้ไข รวมทั้งยอมรับความคิดเห็น คำติชมของผู้เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสร้างบรรยากาศความร่วมมือภายในทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. สมรรถนะด้านแรงจูงใจ

ผู้ฝึกสอนโอลิมปิกควรมีการใช้จิตวิทยาการกีฬาเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการฝึกซ้อมและแข่งให้แก่แก่นักกีฬาและทีม เริ่มจากการสร้างทัศนคติในเชิงบวก การทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความเป็นมิตร การปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อกีฬาโอลิมปิก และการสร้างความภาคภูมิใจในบทบาทของตนเองในฐานะผู้ฝึกสอนกีฬา ผู้ฝึกสอนต้องสามารถใช้ข้อผิดพลาดเป็นแรงผลักดัน

ในการพัฒนาตนเองและนักกีฬา มุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพของทีมและนักกีฬาให้ประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังมีความสุขและความภูมิใจในการสนับสนุนความก้าวหน้าและความสำเร็จของนักกีฬาในทุกระดับ

จากการนำเสนอบทวิเคราะห์สมรรถนะการสอนกับการฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอลในโรงเรียนผู้เขียนได้สรุปการเปรียบเทียบสมรรถนะดังกล่าวไว้ดังตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะการสอนกับการฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอลในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นการเปรียบเทียบ	สมรรถนะการสอนกีฬาวอลเลย์บอล (Teaching Volleyball Competency)	สมรรถนะการฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (Coaching Volleyball Competency)
1. สมรรถนะด้านความรู้	ผู้สอนกีฬาวอลเลย์บอล จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกีฬาวอลเลย์บอลอย่างรอบด้านและทันสมัย ตลอดจนหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ผู้สอนควรเข้าใจเป้าประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนและเนื้อหาบทเรียนอย่างชัดเจน สามารถเลือกใช้วิธีการสอนและออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ สามารถศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้พัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ผู้สอนควรมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่ดีต่อกีฬาวอลเลย์บอล	ผู้ฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล จำเป็นต้องมีความรู้เชิงเทคนิคของกีฬาวอลเลย์บอลอย่างลึกซึ้ง ศึกษาและวิเคราะห์การเล่นในทุกมิติ ทั้งด้านการรับและการรุก พร้อมทั้งวางแผนการเตรียมทีมและจัดโปรแกรมการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ จัดสรรผู้เล่นให้เหมาะสมกับตำแหน่งและบทบาทในทีม ศึกษากลยุทธ์และสอดแนมคู่ต่อสู้เพื่อวางแผนรับมืออย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้ฝึกสอนยังต้องสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาอย่างเหมาะสม อธิบายและสาธิตเทคนิค พร้อมทั้งชี้แจงกฎ กติกา และวิธีการเล่นให้ผู้เล่นเข้าใจชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติในสนามแข่งขันเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ต้องสามารถนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาในปัจจุบันเข้ามาประยุกต์ใช้ทั้งเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและสมรรถภาพทางกายที่มีต่อทักษะกีฬาให้มีความพร้อมต่อการฝึกซ้อมและแข่งขัน ต้องสามารถแบลัดบชั้นวัยของผู้ฝึกให้เหมาะสมตามทฤษฎี LTAD (Long-Term Athlete Development) หรือ กรอบการพัฒนา นักกีฬาระยะยาว Söker, N., Schamerowski, J., Zech, A., Steib, S., & Rahlf, A. L. (2025)

ประเด็นการเปรียบเทียบ	สมรรถนะการสอนกีฬาวอลเลย์บอล (Teaching Volleyball Competency)	สมรรถนะการฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (Coaching Volleyball Competency)
2.สมรรถนะด้านทักษะกีฬา	ผู้สอนต้องมีทักษะด้านกีฬาวอลเลย์บอลและมีการฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถอธิบายและสาธิตทักษะ พร้อมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะที่มั่นคง รู้จักยุทธวิธีและเทคนิคในการเล่น มีความรับผิดชอบต่อการสอน ศึกษาข้อมูลจากวิดิทัศน์และนำไปปรับใช้ในการฝึกซ้อมเพื่อส่งเสริมทักษะของตนเองและผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ดีต่อกีฬาวอลเลย์บอลและสามารถป้องกันการบาดเจ็บระหว่างการเล่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ผู้ฝึกสอนต้องใช้ประสบการณ์ในการวิเคราะห์และแก้ไขเกมระหว่างการแข่งขัน รู้จักนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจทั้งในระหว่างการฝึกซ้อม ก่อนการแข่งขัน และหลังการแข่งขัน และสามารถที่จะสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการฝึกซ้อม ประเมินความสามารถของนักกีฬา และเตรียมความพร้อมก่อนลงแข่งขัน รวมถึงจัดบันทึกผลการฝึกซ้อม มีทักษะในการทดสอบและประเมินผลสามารถเปรียบเทียบพัฒนาการของนักกีฬา คัดเลือกนักกีฬา วางตำแหน่งผู้เล่นให้เหมาะสม และวางแผนยุทธวิธีการแข่งขันอย่างเป็นระบบ สามารถทำนายหรือแก้ไขข้อผิดพลาดในทักษะของนักกีฬาโดยใช้แบบฝึกแบบทดสอบที่สามารถจะสามารถพัฒนาและแก้ไขข้อผิดพลาดให้ดียิ่งขึ้น (Department of Physical Education, 2025)
3. สมรรถนะด้านคุณลักษณะ	ผู้สอนควรมีคุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ การมีภาวะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับผู้อื่น มีความยืดหยุ่นและสามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่ม มีวินัย รับผิดชอบต่อ มุ่งมั่น และมีความศรัทธาในการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจโอปออาร์ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี ปลุกฝังจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อให้นักกีฬา ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา แนะนำแนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นกันเองกับผู้เรียน รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและประสานงานกับหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ผู้ฝึกสอนวอลเลย์บอลควรมีคุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ การมีภาวะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สามารถสร้างและรักษามนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่นและสามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่ม มีวินัย รับผิดชอบต่อ มุ่งมั่น และมีความศรัทธาในการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬา นอกจากนี้ควรมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจโอปออาร์ เป็นแบบอย่างที่ดี ปลุกฝังจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อให้นักกีฬา ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา แนะนำแนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นกันเองกับนักกีฬา รวมทั้งมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและประสานงานกับหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นการเปรียบเทียบ	สมรรถนะการสอนกีฬาวอลเลย์บอล (Teaching Volleyball Competency)	สมรรถนะการฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (Coaching Volleyball Competency)
4. สมรรถนะด้านพฤติกรรม	ผู้สอนวอลเลย์บอลควรมีความตรงต่อเวลา และรักษากำหนดการสอนอย่างเคร่งครัด ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้เรียน ศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลการเรียนรู้ รวมถึงบริบทและกระบวนการสอนอย่างรอบด้าน มีบุคลิกภาพที่ดีเพื่อสร้างความศรัทธาในสายตาของผู้เรียน แสดงพฤติกรรมขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นนำประสบการณ์จากการสอนในแต่ละชั่วโมงมาประยุกต์ใช้ กระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้คำแนะนำและแนวทางในการพัฒนาผ่านการเรียนรู้	ผู้ฝึกสอนวอลเลย์บอลต้องปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา มีระเบียบแบบแผน และพัฒนาตนเองอย่างเป็นขั้นตอน มีระบบการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถอุทิศตนเสียสละเวลาเพื่อการฝึกซ้อม แก้ไขจุดบกพร่อง ยอมรับคำแนะนำและคำติชม ร่วมงานกับผู้อื่น และนักกีฬาทุกคนในทีม โดยมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี แสดงน้ำใจนักกีฬา ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาอย่างเคร่งครัด สิ่งสำคัญคือการสร้างความเสมอภาคและความยุติธรรมต่อผู้เล่นทุกคน และให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนทีมวอลเลย์บอลและนักกีฬาในทุกโอกาส
5. สมรรถนะด้านแรงจูงใจ	ทุกสมรรถนะของผู้สอนวอลเลย์บอลมีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เช่น ผู้สอนมีความรู้ด้านการสอน มีทักษะในการสอนวอลเลย์บอล มีคุณลักษณะที่ดี มีวินัย รักการสอน และมีเป้าหมายพร้อมบริบทในการสอน มีพฤติกรรมเป็นครูมืออาชีพ เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมสมรรถนะด้านแรงจูงใจของผู้เรียน สร้างความมั่นใจ แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของวิชาวอลเลย์บอล ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการฝึกปฏิบัติจริง จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ พร้อมใช้วิธีสอนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ ผู้สอนที่มีประสบการณ์และความรู้ด้านวอลเลย์บอลสามารถสร้างเจตคติที่ดีให้ผู้เรียน เกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าและสร้างค่านิยมที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน ส่งเสริมความภาคภูมิใจ และยอมรับข้อผิดพลาดเพื่อแก้ไขให้บรรลุเป้าหมาย หากผู้สอนให้ความ	ผู้ฝึกสอนมีประสบการณ์และความรู้ด้านวอลเลย์บอล ซึ่งสามารถสร้างเจตคติที่ดีให้นักกีฬา เชื่อมมั่นในคุณค่าและปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสมแก่นักกีฬาผู้เรียน สร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และพร้อมยอมรับข้อผิดพลาดเพื่อแก้ไขและไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ หากผู้ฝึกสอนให้ความรัก เอาใจใส่ และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม พร้อมความพร้อมด้านอุปกรณ์ เทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ การจะทำให้ให้นักกีฬามีความสุขและความภูมิใจในการฝึกซ้อม สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้า ความสำเร็จ และแรงจูงใจในการพัฒนาทีมวอลเลย์บอลอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาแรงจูงใจของนักกีฬาไม่ได้เกิดขึ้นจากการฝึกฝนทางกายภาพเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องมีการฝึกฝนที่มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจ การคิดเชิงกลยุทธ์ และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในการแข่งขัน ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กลไกการทำงานของสมองในด้านต่างๆ ด้วย (Clancy, Herring,

ประเด็นการเปรียบเทียบ	สมรรถนะการสอนกีฬาวอลเลย์บอล (Teaching Volleyball Competency)	สมรรถนะการฝึกสอนกีฬาวอลเลย์บอล (Coaching Volleyball Competency)
	รักและเอาใจใส่ สร้างบรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมความ พร้อมด้านอุปกรณ์ เทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ นักกีฬามีความสุขและความภูมิใจใน การฝึกซ้อม ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้า ความสำเร็จ และแรงจูงใจในการพัฒนาทีม วอลเลย์บอลต่อไป	MacIntyre & Campbell, 2016) ได้กล่าวว่า บุคคลสามารถพัฒนาความนับถือตนเองโดย การปฏิบัติตามความพึงพอใจในตนเองและ ความรู้สึกภาคภูมิใจใน ตนเอง

บทสรุป

การสอนและการฝึกสอนวอลเลย์บอลในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด คือ ครูพลศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนหรือนักกีฬามีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติ ทั้งยังสร้างประสบการณ์ทั้งในและนอกสถานศึกษา ครูและผู้ฝึกสอนมีหน้าที่จัดการเรียนการสอน การฝึกซ้อม การลงแข่งขัน และสร้างสมรรถภาพทางกาย รวมถึงบุคลิกภาพที่ดีให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ครูหรือผู้ฝึกสอนควรศึกษาเทคนิคและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีใหม่ที่ได้รับคามนิยมจากต่างประเทศ เนื่องจากการเป็นผู้ฝึกสอนจำเป็นต้องความเข้าใจในกีฬานั้นๆ ตามกรอบการพัฒนานักกีฬาระยะยาวหรือ LTAD (Long-Term Athlete Development) และทราบวิธีการฝึกเฉพาะเจาะจงที่มีแบบฝึกที่สามารถพัฒนาตัวนักกีฬาให้มีความเป็นเลิศในกีฬามายากยิ่งขึ้น ทั้งด้านสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและสมรรถภาพทางกายที่มีผลต่อทักษะกีฬา ความสามารถ ในการเล่นกีฬาอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาในหลายด้านที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของด้านร่างกาย ด้านทักษะกีฬา รวมไปถึงการพัฒนาด้านความสามารถทางการรู้คิดของสมอง ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จในสนามการแข่งขันและการแก้ปัญหาในระหว่างการแข่งขันวอลเลย์บอล นอกจากนี้ ครูและผู้ฝึกสอนควรหมั่นเรียนรู้และพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ปัจจุบันการนำศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาเข้ามามีส่วนช่วยให้สามารถพัฒนาความสามารถของนักกีฬาได้มากทั้งหลักการฝึกรูปแบบต่างๆ ที่มีแรงดันต่างรูปแบบ หลักการใช้เวชศาสตร์ฟื้นฟู และการเสริมสมรรถภาพทางกายที่ส่งผลต่อทักษะกีฬา ควรมีการทดสอบระดับสมรรถภาพทางกาย และทักษะกีฬาอยู่เป็นประจำและสม่ำเสมอเพื่อให้ถึงสถานะปัจจุบันของนักกีฬาและมีความพร้อมต่อการแข่งขัน Assawin and Kannika (2021) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งต่อความสำเร็จในการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬานั้น มีด้วยกัน 6 ประการ ได้แก่ 1) ด้านการค้นหาและคัดเลือกนักกีฬา 2) ด้านการสนับสนุนและการส่งเสริม 3) ด้านการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬา 4) ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ อำนวยความสะดวก 5) ด้านการจัดการทีม และ 6) ด้านการวิเคราะห์และการ ประเมินผลการแข่งขัน แต่อย่างไรก็ตามด้านการสนับสนุนและการส่งเสริมมีความสัมพันธ์ต่อ ความสำเร็จของนักกีฬา หรือผลการแข่งขัน ควรมีการนำเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียน ผู้ฝึกสอนกีฬา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการ บริหารจัดการทีมกีฬา เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งอาจรวมถึงการ กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกนักกีฬาเพื่อเข้าร่วมทีม ตลอดจน การพัฒนานักกีฬาในทุก ๆ ด้านที่มีความชัดเจนและทันสมัยด้าน ต่าง ๆ ไปสู่ความสำเร็จของการแข่งขันกีฬาและการบริหารจัดการทีม

References

- American Association for Health Education. (2008). *National standards for initial physical education teacher education*.
<https://www.shapeamerica.org/accreditation/upload/2008-National-Initial-PhysicalEducation-Teacher-Education-Standards-Edited-1-5-12.pdf>
- Arisa, N. (2024). Volleyball sports management model for student excellence at Petvittayakarn School. *Journal of Arts and Science Chaiphum Rajabhat University*, 11(2), 28–41. [in Thai]
- Assawin, C., & Kannika, I. (2021). Factors related to the achievement of volleyball players participating in the Volleyball Thailand League 2021. *Santapol College Academic Journal*, 7(2), 74–84. [in Thai]
- Chantanamchu, N., Phithapornchaikul, K., Neelapajit, N., & Chantasorn, N. (2014). The development of professional standards for coaching volleyball, basketball, handball and woodball. *Journal of Education, Silpakorn University*, 1(1–2), 124–133. [in Thai]
- Chonthicha, K. (2025). An analysis of the relationship between physical fitness and volleyball performance achievement among lower secondary school students. *Journal of Academic Surindra Rajabhat*, 3, 155–168. [in Thai]
- Department of Physical Education. (2020). *T-certificate volleyball coaching manual*. The War Veterans Organization of Thailand Under Royal Patronage of His Majesty the King. [in Thai]
- Kurnia, H., Melianty, S., Septaliza, D., & Endrawan, I. B. (2025). Development of a volleyball spike accuracy training model for young athletes at Tulung Selapan Club. *COMPETITOR: Jurnal Pendidikan Kepelatihan Olahraga*, 17(3), 2920–2928.
- Ministry of Education. (2023). *Basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Agricultural Cooperative Federation of Thailand. [in Thai]
- Naiyana, B. (2017). *Training strategies and management of volleyball*. Instructional Materials Faculty of Physical Education, Institute of Physical Education Suphanburi Campus. [in Thai]
- Orapan, T. (2021). *Developing basic fundamental skills of volleyball based on Davies' instruction model integrating cooperative learning for Prathomsuksa 5 students* (Master's thesis, Rajabhat Maha Sarakham University). [in Thai]
- PEteacherEDU.org. (2019). *Becoming a PE teacher through a traditional teacher preparation program*.
<https://www.peteacheredu.org/>
- Petclai, W., Tiaotrakul, A., & Savagpun, P. (2022). Pedagogical competencies and basketball coaching in high schools. *Journal of Education and Innovation*, 24(4), 329–338. [in Thai]
- Pricha, K. (2017). *How to professionally sport coaching*. Khon Kaen University. [in Thai]
- Söker, N., Schamerowski, J., Zech, A., Steib, S., & Rahlf, A. L. (2025). Long-term athlete development in schools: A systematic review and narrative synthesis. *Frontiers in Sports and Active Living*, 7, 1706060. DOI: 10.3389/fspor.2025.1706060
- Yongtawee, A., Noikhammueang, T., Sasaramya, N., Prasithoon, T., Sangarun, N., & Aembutr, P. (2024). *The crucial aspects of talented youth volleyball players: Investigations of physiological variables, sport skill and cognitive performances*. Department of Physical Education, Ministry of Tourism and Sports. [in Thai]